

<https://doi.org/10.47100/conferences.v1i1.1089>

EXPERIMENTAL RESEARCH IN DISTANCE EDUCATION

Иргашева Мадина Зоиржон кизи

Ўзбекистон Миллий Университети талабаси

Irgasevamadina509@gmail.com

Аннотация. Мақолада масофавий таълимни ташкил қилиш методологияси, уларнинг таҳлили ва онлайн маърузалар мазмуни ўрганилган. Шунингдек, онлайн таълимни шакллантиришдаги камчилик ва ютуқлар таҳлил қилинган. Онлайн таълим мазмунини ошириш мақсадида янги методларни қўллаш таклиф қилинган.

Калит сўз: Ахборот коммуникация, глобал, техник таъминот, масофавий таълим, ўқув курс, узлуксиз, вертикал, ўқув гуруҳи, гипермедиа, сумматив, интеллектуал, индивидуал, тренинг, методика, мотивация.

Аннотация. В статье исследуются методика организации дистанционного обучения, их анализ и содержание онлайн-лекций. Предлагается использовать новые методы для увеличения содержания онлайн-образования. Предлагается использовать новые методы для увеличения содержания онлайн-образования.

Ключевые слова: информационная коммуникация, глобальная, техническая поддержка, дистанционное обучение, курс обучения, непрерывное, вертикальное, групповое обучение, гипермедиа, суммативное, интеллектуальное, индивидуальное, обучение, методика, мотивация.

Annotation. The article examines the methods of organizing distance learning, their analysis and the content of online lectures. It is proposed to use new methods to

increase the content of online education. It is proposed to use new methods to increase the content of online education.

Keywords: information communication, global, technical support, distance learning, course of study, continuous, vertical, group learning, hypermedia, summative, intellectual, individual, training, methodology, motivation.

Инсоният XX аср ниҳоясида бир туркум муаммоларга дуч келдики, улар бевосита ахборот телекоммуникация соҳасидаги жиддий ўзгаришлар, хусусан ахборот технологияларининг жадал суръатлар билан ривожланишига боғлиқ. Таълим, ишлаб чиқаришнинг турли жабҳаларига янги ахборот коммуникация воситалари кириб кела бошлади. Интернет, глобал компьютер тармоғининг ривожланиши бутун дунё таълим тизимини такомиллаштиришнинг янги йўналишларини очилишига сабаб бўлди. Шу боис, ўқув муассасаларининг техник таъминотини кескин ўзгариши, дунёвий ахборот ресурсларга кенг йўл очилиши ўқитишнинг янги шакл ва усулларида фойдаланиш заруратини келтириб чиқарди. Масофавий таълимда таълим олувчи ва ўқитувчи фазовий бир-биридан ажралган ҳолда ўзаро махсус яратилган ўқув курслари, назорат шакллари, электрон алоқа ва Интернетнинг бошқа технологиялари ёрдамида доимий мулоқотда бўладилар. Интернет технологиясини қўллашга асосланган масофавий ўқитиш жаҳон ахборот таълим тармоғига кириш имконини беради [9].

Масофавий ўқитиш барча таълим олиш истаги бўлганларга ўз малакасини узлуксиз ошириш имконини яратади. Бундай ўқитиш жараёнида таълим олувчи интерактив режимда мустақил ўқув-услубий материалларни ўзлаштиради, назоратдан ўтади, ўқитувчининг бевосита раҳбарлигида назорат ишларини бажаради ва гуруҳдаги бошқа «**вертикал ўқув гуруҳи**» таълим олувчилари билан мулоқотда бўлади [2].

Сўнги эллик йил давомида ҳар хил турдаги масофавий таълим дастурлари тарафдорларининг қизиқувчи гуруҳларини жалб қилмоқда. Кино, радио, телевидение ва ҳозирда Интернет каби йирик оммавий коммуникация технологиялари ахборот узатиш учун ишлатилган ва масофавий таълим воситаси сифатида хизмат қилган. Ушбу "янги" оммавий ахборот воситаларининг ҳар бири учун тадқиқотчилар ишончли далилларни топишда бир қатор қийинчиликларга дуч келишган, чунки улар ўқитишда юқори муваффақият даражасига олиб келади деб ҳисоблайдилар [3]. Икки технологиянинг пайдо бўлиши ўртасидаги вақт оралиғи икки авлод ўртасидаги ўхшашликка мойил бўлганлиги сабабли, технология тарафдорлари ўтмишни эътиборсиз қолдиришга ва уларнинг **"янги технология"** ноёблигини тан олишга мойил бўладилар. Ўтмишдаги хатолардан сабоқ олмаслик салбий оқибатларга олиб келади: уларнинг такрорланиши, масалан, яқинда масофавий таълимдаги *гипермедиа* тадқиқотлари ва баҳолаш тадқиқотларини чуқур ўрганиб чиқишгани (Диллон ва Габбард, 1998) шуни кўрсатадики, унинг таъсирига оид далилларни олиш қийиндир. Мақоланинг мақсади олдинги қилинган методик хатоларга йўл қўймаслик ва бўлаётган жараённи, амалга оширилаётган методикаларни баҳолаш ва синтез қилишдан иборатдир. Технологияларни баҳолаш масофавий таълим дастурларининг **"фойдалилиги"** тўғрисида фикр юритишда ёрдам берадиган кўплаб таҳлил ва ўлчов стратегияларини ўз ичига олади. Дастурни ишлаб чиқишда чиқарилган ҳукмлар **"шакллар"** деб номланади. Давом етаётган таълим дастурининг таъсирини тавсифлашга уринишларни баҳолаш кўпинча **"сумматив"** деб номланади [6].

Бу услублар жамловчи ва шакллантирувчи баҳолаш фаолиятига эътибор қилгунча, биз масофавий таълимни таълим фойдаланувчиларининг эҳтиёжлари асосида баҳолашга имкон берадиган талаба ва уларнинг жамоаларидан келадиган масофадан туриб билим олиш эҳтиёжидаги саволларга жавоб қидиришимиз керак. Масофавий таълим ва уни баҳолаш воситалари тўғрисида

пайдо бўладиган саволлар, албатта, маълум кўрсаткичларга асосланади. Масалан, ўқувчилар учун анъанавий янги воситага қараганда янги таълим воситаси самаралироқ бўладими, деган саволни бериб, биз ушбу восита уларнинг таълимига таъсир кўрсатишга қодир эканлигини тан оламиз. Ушбу тахмин бир қатор тадқиқотчилар томонидан ўрганилган (Кларк, 1992а; 1994а; 1994б; Кларк ва Естес, 1998; 1999; Кларк ва Саломон, 1986; Гарднер ва Саломон,).

Ушбу мунозарага боғлиқ бўлган энг муҳим тавсиялардан бири шундаки, ҳар бир баҳолаш масофавий таълимнинг ҳар қандай воситасига киритилган ҳар хил, аммо мос келадиган масофавий таълим технологияларининг иккита хусусиятининг нисбий ҳиссасини аниқ кўриб чиқиши керак бўлади. Масофавий таълими самарадорлигининг ишончли далилларида бири - бу технологик характеристикалардан бири – электрон маълумотларнинг тарқалишига, иккинчиси - *интеллектуал* ва *индивидуал* ўқитишга таъсир қилади.

Масофавий таълим жуда кўп афзалликларга ега. Дарҳақиқат, бу билим олувчининг ўқишни давом эттиришга ёки иш жойини йўқотмасдан йўналишни ўзгартиришга имкон беради. Бундан ташқари, ушбу турдаги таълим ҳаммага ўзингизнинг хоҳишингиз билан, уйда ўрганиш имконини беради. Талаба хоҳлаган вақтида, белгиланган вақтларда ишлайди. У жараёнда ўзига хос тарзда ривожланади ва шу билан бир вақтда бирор бир мавзунини ҳал қилишни танлаши мумкин. Натижада, берилган сертификатлар ва дипломлар меҳнат бозоридаги бошқалар билан бир хил қийматга эгаллиги эътироф этилади. Масофавий ўқитиш ҳақиқатан ҳам иш топишга имкон беради ва барча соҳаларда қулайдир. Дарҳақиқат, агар бухгалтерия бўйича ўқитиш мумкин бўлса, лицензия ёки магистратурани сиртдан ўқиш ҳам мумкин бўлади. Биламизки, ҳозир жадал кетаётган ҳаётимизни интернетсиз тассаввур қилиб бўлмайди, шу сабаб ҳам таълимнинг масофавий амалга оширилишининг турли хил методлари ўрганилади.

Ҳар қандай билим олишда салбий томонлари мавжуд. Эътиборга олиниши керак бўлган камчиликларни чэтлаб ўтиб бўлмайди. Дарҳақиқат, тезлик билан ишлашнинг афзалликлари бор, аммо натижа муҳим эканлигини унутмаслик керак. Агар талаба сиртқи бўлимда ўқиётган бўлса, имтиҳонлар мавжуд, буни унутмаслик керак. Ушбу таълим билан боғлиқ муаммо шундаки, бу кўпинча ўқувчилар учун қийинроқ бўлиб қолади, чунки агар муваффақиятга эришиш керак бўлса, ишда маълум бир мунтазамлик, қатъий жадвалга риоя қилиш керак. Ташкилот *методика* ва *мотивация* - уйда машғулотларни бошлашни истаганлар учун зарур бўлган фазилатлар. Шунини эътироф этишимиз керакки, уйда бўлганингизда, ишлаётганингизда ёки фарзандли бўлганингизда иш вақтини белгилаш ҳар доим ҳам осон эмас. Шу сабабли ҳам масофавий таълимнинг ўзига хос афзалликлари ва қийинчиликлари мавжуддир.

Маълумки, кўплаб ўқув курсларига масофадан туриб кириш мумкин. Бунда онлайн курслар, тренингнинг икки тури мавжуд. Бир томондан, ташкилот ютуқ тўғрисидаги гувоҳномани берадиган *касб-хунар* таълими ва якуний имтиҳонни топшириш зарур бўлган жойда дипломни тайёрлаш. Биринчи ҳолда, танланган ўқув ташкилотида рўйхатдан ўтиш кифоя. Иккинчисидан, шунингдек, ўқув ташкилоти билан биргаликда ишлайдиган мактабда ёки университетда рўйхатдан ўтишингиз керак. Рўйхатдан ўтиш тасдиқлангандан сўнг, ўқувчи дарсларни уйда ўтказди.

Хулоса ўрнида шунини айтиб ўтиш керакки, ҳар қандай таълим шакли бўлишидан қатъий назар билимлар ўрганишлар инсон фаолиятидан четга чиқмаган ҳолда ва унинг изланишлари орқали билим олиши мумкинлигини унутмасик керак. Методикаларни одамлар яратади, демак, уларни ўрганиш ҳам уларнинг измида. Тадқиқотларни янгича кашф қилган ҳолда олдинги ва ҳозирги даврни мослаштириб, ундаги камчиликларни ўрганиш ва улардан етарлича хулоса қилиш, кашф қилинган методикаларни оммага ва билим олувчиларга етказишдан иборатдир. Методиклар борлиги ва уларни излаш, тўғри қўллаш

билиш бу ҳар қандай таълим тизимини янада чуқурроқ қилиб кўрсатиш мумкинлигини акс эттиради.

Адабиётлар:

1. Allayarova, S.N. Implementation of modern information communication technologies (ICT) in higher education sector: International experience and the example of Uzbekistan (2019) International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering, 9 (1), pp. 386-392.

2. Philippe Dessus, Benoît Lemaire, Jacques Baillé. Etudes experimentales sur l'enseignement à distance. Sciences et Techniques Educatives, Hermes, 1997, 4 (2), pp.137-164. hal-01297171.

3. CLARK R. E., «Media will never influence learning», Educational Technology Research and Development, 42, n 2, 1994, p. 21-29.

4. CLARK R. E., «OAVdan o'rganish bo'yicha tadqiqotlarni qayta ko'rib chiqish», Ta'lim tadqiqotlari sharhi, 53, № 4, 1983, p. 445-459.

5. CLARK R. E., «Media hech qachon o'rganishga ta'sir qilmaydi», Ta'lim texnologiyalarini tadqiq qilish va rivojlantirish, 42, n ° 2, 1994, p. 21-29.

6. FULFORD C. & ZHANG S., « Predicting Students Satisfaction from Perception of Interaction in Distance Learning », G. DAVIES & B. SAMWAYS (Eds.), Uchinchi teletranslar konferentsiyasi materiallari, Elsevier Science Publishers, 1993, 259-268 betlar.

7. GALEGHER J. & KRAUT R. E., « Computer-mediated communication for intellectual teamwork : a field experiment in group writing », J. TURNER & R. E. KRAUT (nashrlar), Proc. CSCW'90, A.C.M., 1990, 65-78 betlar.

8. CLYDE A. & CROWTHER H., « How students use distance teaching materials : an institutional study », Masofaviy ta'lim, n° 4, 1983, 4-26 betlar.

9. http://golosuzbekistana.uz/uz/articles/index.php?SECTION_ID=164&ELEMENT_ID=76766

10. Ochiq arxiv uchun yaratilgan maqolalar sayti. “Masofaviy ta’lim bo’yicha eksperimental tadqiqotlar” maqolasidan 3-4 betlar.

11. <https://hal.archives-ouvertes.fr/>

